

FATİH PROJESİNİN ULUSAL VE ULUSLARARASI EĞİTİM TEKNOLOJİ POLİTİKALARI BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Yüksel Kavak
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
kavak@hacettepe.edu.tr

Güray Arık
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
garik@hacettepe.edu.tr

Mehmet Çakır
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
mhmtckr_2009@hotmail.com

Selçuk Arslan
Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
selcuk_y_arslan@hotmail.com

Özet

Türkiye son yirmi yılda eğitim ve öğretim sistemlerine teknoloji kullanımını entegre etmek, öğretmen ve öğrencilerin teknoloji okur yazarlığını artırmak vb. amaçlar için bir çok çalışmada bulunmuştur. FATİH Projesi de bu çalışmalardan birisidir. Bu araştırma kapsamında, FATİH projesinde ortaya konan hedeflerin ulusal ve uluslararası politika belgelerinde eğitim ve teknoloji bağlamında belirtilen hedeflerle karşılaştırılması yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; FATİH projesi kapsamında belirlenen hedeflerin ulusal ve uluslararası alanda ortaya konan eğitim politikaları ile paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. FATİH projesi ile amaçlanan hedefler, diğer ülke ve toplulukların da üzerinde hassasiyet gösterdiği eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik hedeflerdir. İncelenen tüm rapor, belge, plan ve dokümanlarda eğitimde teknoloji kullanımının eğitimde kaliteyi artıracağı görüşü hâkimdir. FATİH projesinde belirtilen; “Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması”, “Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi”, “Öğretim Programlarında Etkin Bilişim Teknolojileri Kullanımı”, “Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı” hedeflerinin birçok politika belgesinin eğitim ve teknoloji bağlamında belirlenen temel hedefleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Politika Belgeleri, Eğitim Teknolojileri, FATİH Projesi.

EVALUATION OF THE FATİH PROJECT IN THE CONTEXT OF NATIONAL AND INTERNATIONAL EDUCATION TECHNOLOGY POLICIES

Abstract

In last twenty years, Turkey has attempted different enterprises in order to integrate technology use to the education system, to increase students and teachers' technology literacy and so on. The FATİH Project is one of these enterprises. In this research, it was aimed to compare the objectives of the FATİH Project and the objectives of national and international policy papers in the context of education and technology. According to the results obtained from the research it was seen that the objectives of the FATİH Project correspond to the education policies exhibited in the national and international area. There is a parallelism between the objectives aimed as part of other countries' objectives related to increasing education quality. All reviewed reports, documents, policy papers and plans have supported that technology use in education would raise the quality in the education system. It was found that the objectives of “Hardware and Software Infrastructure”,

“Educational E-Contains Supply and Management”, “Efficient Information Technologies in the Curriculum” and “Conscious, Safe, Administrable, Evaluable Information Technology Use” stated in the FATİH Project are similar with the aimed objectives of the various policy papers in the context of education and technology.

Keywords: Policy Papers, Education Technologies, FATİH Project.

GİRİŞ

Eğitim politikaları; eğitim sisteminin gelecek nesillerde nasıl şekillenmesi gerektiğinin tespiti ve eğitim ile ilgili yapılması gerekenlerin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Toplumların tarihinde eğitimin bir politika konusu olarak ele alınması ve milli eğitim politikalarının oluşturulup uygulanması, yakın yüzyıllarda ulus devletlerin doğup gelişmeye başlamasıyla birlikte önem kazanmıştır (Şişman, 2011). Dünyadaki ülkeler ekonomik, siyasi vb. alanlarda birbirleriyle ortak çalışmalar yürütmektedir. Eğitim alanında yapılan uluslararası ortak çalışmalar her ne kadar diğer alanlara oranla daha geç başlamış olsa da hızla küreselleşen dünyada eğitim politikalarının belirlenmesi/geliştirilmesi en önemli unsurlardan biridir. Bu küreselleşme süreci, toplumlarda gereksinimleri değiştirmiş ve bu gereksinimleri karşılayabilmek için sürekli olarak kendini yenileyen, yeni bilgiler edinmeyi bir yaşam biçimi haline getirmiş bir toplum gereksinimini ortaya çıkarmıştır (Turan, 2005; Sağlam, Özudoğru ve Çıray, 2011). Yeni teknolojilerin hızla yayıldığı bu yenedünya, yeterli eğitimi almayanların daha geride kalacağı bir dünya olarak görülmektedir.

Günümüzde öncelikle bilgi ve iletişim teknolojileri olmak üzere birçok alanda hızlı değişimler gözlenmektedir. Eğitim teknolojileri de bu hızla gelişen teknoloji çağından etkilenmektedir. Son 30 yılda eğitim teknolojileri ve özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde kullanılmasının, politika belirleyiciler açısından önemli bir etkisi olmaktadır (Selwyn, 2000). Türkiye son yirmi yılda teknolojik gelişmelere paralel olarak eğitim ve öğretim sistemlerine teknoloji kullanımını entegre etmek, öğretmen ve öğrencilerin teknoloji okur yazarlığını artırmak vb. amaçlar için bir çok çalışmada bulunmuştur. FATİH Projesi, günümüzde bu amaçlar doğrultusunda uygulanmaya başlanan sadece Türkiye'nin değil dünyanın en kapsamlı eğitim teknoloji projelerinden birisidir. Bu çalışma kapsamında, FATİH projesinde ortaya konan hedeflerin ulusal ve uluslararası politika belgelerinde eğitim ve teknoloji bağlamında belirtilen hedeflerle karşılaştırılması yapılmıştır. Belirlenen hedeflerin politika belgelerinde yer alan hedeflerle örtüşüp örtüşmediğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Günümüzde birçok ülke, topluluk veya kuruluşlar eğitimde kalitenin artırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda birçok toplantı, etkinlik ve projeler yürütülmekte; gelecek nesillerin daha iyi, daha eşit ve çağa uyumlu bireyler olmaları için çeşitli eğitim politikaları belirlenmektedir. Bu politikalar değerlendirildiğinde, en önemli hedeflerden birisi eğitimde kalitenin artırılmasıdır ve tüm ülkeler için önem arz etmektedir. Eğitimin kalitesini artırmaya yönelik yapılan yatırımlar, ülkelerin diğer alanlarda da gelişmesini sağlayan önemli bir unsurdur. Örneğin Avrupa Birliği “Eğitim ve Öğretim 2020 Raporu”nda bilimsel ve teknolojik ilerlemeler ve bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğindeki dönüşümlerle bilgi çağı olarak tanımlanan 21. yüzyılda eğitim ve insan kaynaklarının geliştirilmesine yatırım yapılmasının ekonomik ve sosyal kalkınma için taşıdığı önemin arttığı ifade edilmektedir. Belirlenen politikalar eğitim ve öğretim ortamında teknolojiyi kullanmanın, öğretim süreçlerine teknolojiyi entegre etmenin önemli olduğunu ve eğitimde kalitenin artırılması için bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca, alan yazında yapılan birçok çalışma teknolojinin eğitimde kullanılmasının olumlu öğrenme çıktılarına sahip olduğunu belirtmektedir.

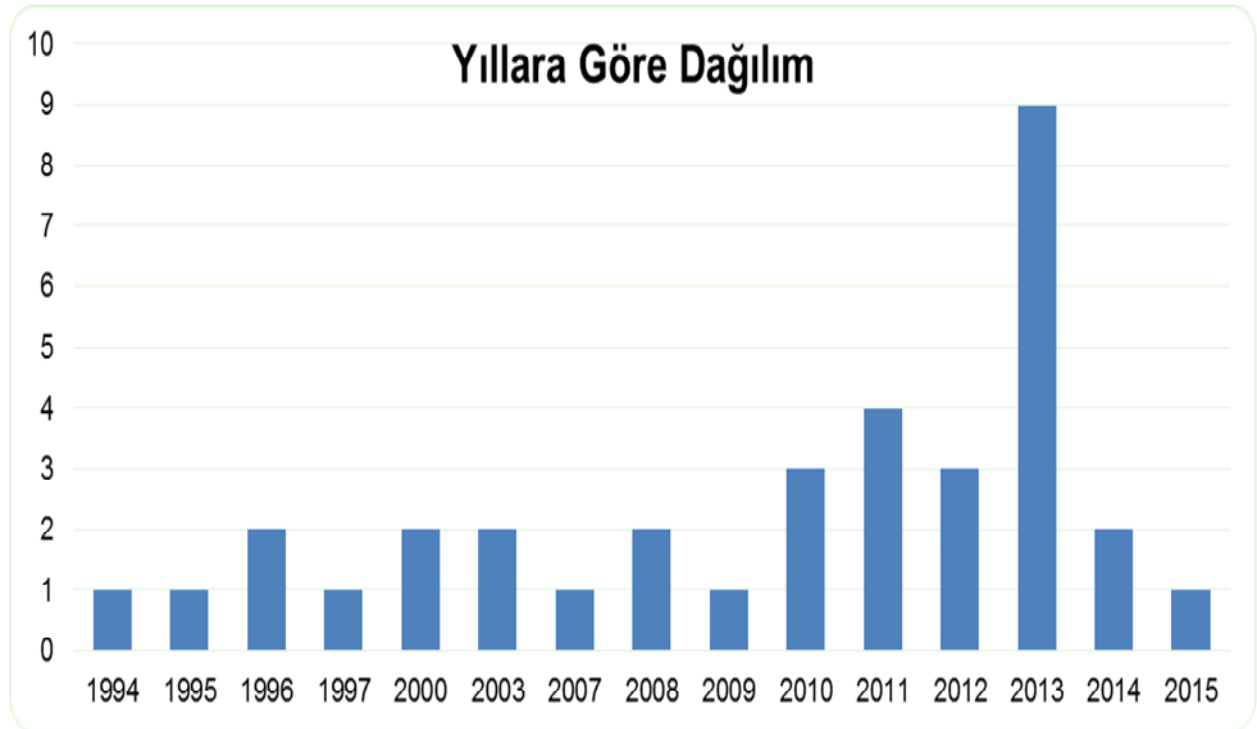
Önceki Çalışmalar

Bu çalışma kapsamında geçmişte yapılan çalışmaları tespit etmek maksadıyla iki farklı alan yazın taraması yapılmıştır. Öncelikle uluslararası alanda eğitim politikaları ve teknoloji konularında birlikte yapılmış çalışmaları tespit etmek maksadıyla makale analizi yapılmıştır. İkinci olarak FATİH projesi kapsamında geçmişte yapılan çalışmaları tespit etmek ve yapılan uygulamaların çeşitli öğrenme çıktıları hakkında bilgi sahibi olmak maksadıyla bir alan yazın taraması gerçekleştirilmiştir.

Eğitim Politikaları Ve Teknoloji Alanında Yapılmış Çalışmalar

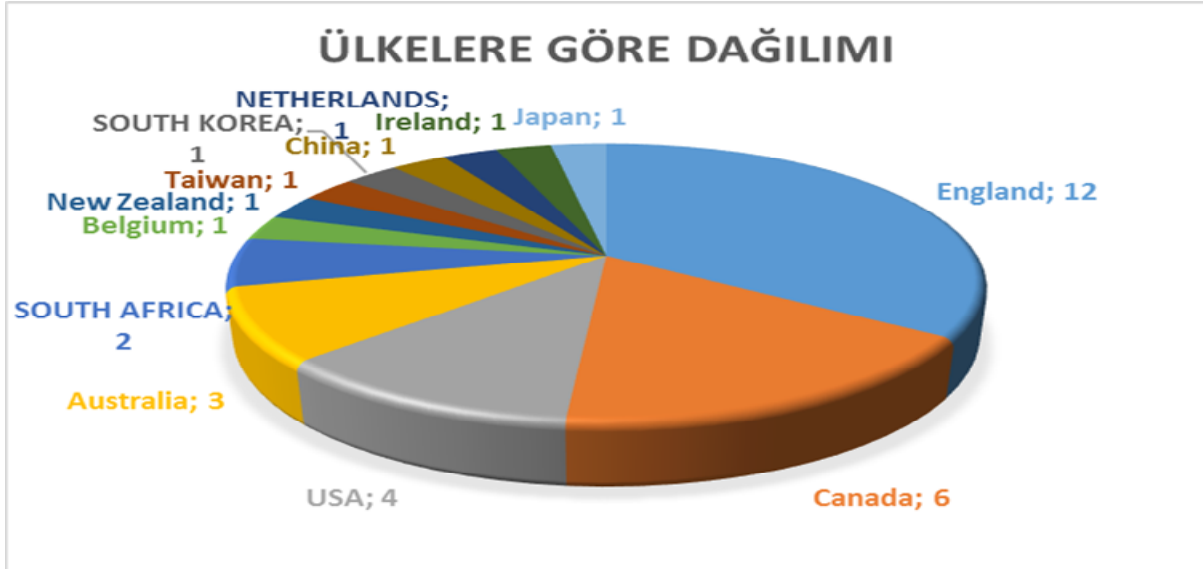
Bu çalışma kapsamında, daha önceden eğitim politikaları ve teknoloji konusunda yayınlanmış makaleleri tespit etmek amacıyla bir alan yazın taraması yapılmıştır. Araştırma 1945-2014 yılları arasında ISI Web of Science veri tabanlarında yer alan çalışmaları kapsamaktadır. Web of Science birbirinden bağımsız olarak ya da birlikte; Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts & Humanities Citation Index üzerinde tarama yapılabilen üç ayrı veri tabanını kapsamaktadır. Bu zengin disiplinlerarası bilgi dünyanın en prestijli yaklaşık 8,500 araştırma dergisinden derlenmektedir. Başlangıç yılı, Web of Science veri tabanında varsayılan tarih aralığındaki en alt limit girilmiştir.

Web of Science veri tabanında yapılan ilk taramada; konu(topic) alanında("Education Policy" VE "Technology") anahtar kelimeleri ile ilgili yapılan ilk taramada 1945-2015 yılları arasında toplam 175 adet çalışmanın yayınlandığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada eğitim araştırmalarına yönelik eğitim politikaları ve teknoloji konusunda yayınlanmış ve ana konu üzerine yoğunlaşan makaleleri tespit etmek amacıyla arama sonuçları daraltılmıştır. Yapılan ikinci taramada; aynı anahtar kelimeler ile ve aynı tarih aralığı alanında Education Educational Research alanında, İngilizce dilinde doküman tipi makale olan toplam 51 adet çalışmanın yayınlandığı tespit edilmiştir. Yapılan alan yazın taramasında makale özetlerinin incelenmesi doğrultusunda eğitim politikaları ve teknoloji ile ilişkili 35 makale tespit edilmiştir. Makalelerin ülkelere, yıllara ve yayınlandıkları dergilere göre analizleri yapılmış olup yıllara göre dağılım grafiği Şekil-1'de görülmektedir. Makalelerin yıllara göre dağılımına bakıldığında Eğitim Politikaları ve Teknoloji hakkında ilk çalışmanın 1994 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Konuya ilişkin en fazla çalışmanın 9 makale ile 2013 yılında yapıldığı görülmüştür. Son dört yıl içerisinde teknoloji ve eğitim politikaları ile ilgili araştırmaların arttığı görülmektedir.

Şekil 1: Yıllara Göre Dağılım Grafiği

Makalelerin ülkelere göre dağılımına bakıldığında en fazla çalışmanın 12 çalışma ile İngiltere’de yapıldığı görülmüştür. İngiltere’yi sırasıyla Kanada ve Amerika izlemektedir.

Şekil 2: Ülkelere Göre Dağılım Grafiği

Makaleler incelendiğinde yapılan çalışmaların çoğunlukla iki boyutta ele alındığı göze çarpmaktadır. Birincisi, evrensel eğitim politikaları ve teknolojinin rolünü vurgulayan çalışmalar, diğeri ise ülkelerin FATİH projesine benzer BİT'in eğitime uyarlanması çalışmalarıdır. Uluslararası alanda birçok ülkenin eğitim sistemlerini, çok hızlı bir şekilde değişmeye başlayan, öğretmen ve öğrencilerin günlük hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelen, teknoloji ile uyumlu hale getirmeye çalıştığı görülmektedir. Genel olarak, eğitim teknoloji entegrasyonu sonrası elde edilen öğrenme çıktılarındaki performansı artırıcı, olumlu öğrenme çıktıları elde edildiği belirtilmektedir.

Witte ve Gogge (2014)'e göre, eğitim kurumlarındaki bilişim ve iletişim teknolojisi yatırımları son on yıl boyunca eğitim politikalarının en önemli önceliklerinden birisi olmuştur. Bu nedenle çoğu ülke bilgisayar, beyaz tahta, yazılım, internet bağlantısı gibi bilgi ve iletişim teknolojisi ekipmanlarına kamu kaynaklarından ciddi oranda yatırımlar yapmışlardır (Haelermans ve De Witte, 2012, Akt. Witte ve Gogge, 2014). 1990 yılından itibaren yapılan teknoloji-eğitim entegrasyonu araştırmalarında elde edilen sonuçlar bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğretmen ve öğrenci üzerinde olumlu etkilerinin olduğu yönünde yoğunlaşmıştır.

Chen ve Liu (2013), 2008 yılında Tayvan Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan ülke kalkınma planı çalışmasını incelemiştir. Merkezden uzak bölgelerde yaşayan öğrencilerin bilişim teknolojisi becerilerini geliştirmek amacıyla uygulamaya konulan plan, şehir merkezleri ile kırsal alan arasındaki eğitim niteliği farkını en aza indirmeyi hedeflemekteydi. Kırsal bölgelerde yaşayan öğrenciler adına tasarlanan sanal sınıf veya öğretmen uygulaması, hem kırsal alanda hem de şehir merkezinde ikamet eden öğrencilere e-öğrenme çevresi veya sanal fırsatlar merkezi gibi etkili imkânlar sunan çalışmanın büyük ölçüde başarılı olduğu belirtilmiştir.

Selwyne (2013)'e göre 1977 ile 1984 yılları arasında başarılı eğitim politikaları neticesinde eğitim teknolojisinde büyük sıçrama yapan İngiltere, aynı zamanda eğitim teknolojisinin bir eğitim politikası olarak ele alınmasında da diğer devletlere ilham kaynağı olmuştur. 1970'li yılların sonuna doğru zorunlu eğitim kurumlarında nadiren bilgisayar varken, 1980'li yılların ortalarında ilkokul ve ortaokulların büyük çoğunluğunda öğrenci başına bir adet İngiliz yapımı mikro bilişim cihazı temin edilmiştir. Bu ise bilgisayar alımının devlet tarafından "her okula bilgisayar" politikasının ürünü olmuştur (Young, 1984, Akt. Selweyn, 2012).

Günümüz dünyasında öğretmen ihtiyacı ve öğrencilerin öğretim yaşantılarına devam edebilecekleri sayıda yeterli okul olmaması eğitimin önemli bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler'in tahminine göre 2015 yılında 8 milyon öğretmene ihtiyaç duyulmaktadır (The Guardian, 2011; West, 2012, Akt. Ally ve Samaka, 2013). McGreal'a (2010) göre geleceğin eğitim sisteminde öğrenim de öğrenci de mobil olacaktır ve ne

zaman nerede olursa olsun öğrenme faaliyeti devam edecektir (Akt. Ally ve Samaka, 2013). Young (2009)'a göre açık öğretim kaynaklarıyla yürütülecek mobil eğitim uygulaması geleceğin eğitim sistemi olacaktır (Akt. Ally ve Samaka, 2013). Eğitimde sosyal adaletin sağlanması ve cinsiyet, sosyal statü, ekonomik durum ve ikametne bakılmaksızın tüm öğrencilerin eğitim sisteminin tüm olanaklarından istifade edebilmeleri için mobil eğitim teknolojisinin klasik eğitim sisteminin yerini alması artık bir zorunluluktur (Ally ve Samaka, 2013). Mobil eğitim teknolojisinin açık öğretim kaynaklarını hedef kitleye ulaştırmada kullanılması her yerde ve her zaman eğitim kaynaklarına erişim noktasında tüm öğrenciler için fırsat eşitliğini sağlayacaktır.

Fatih Projesi Kapsamında Yapılan Çalışmalar

2010 yılında başlatılan FATİH Projesi ile ilgili ULAKBİM veri tabanı ve Google Scholar üzerinden yapılan taramalar sonucunda geçen 5 yıllık dönem içerisinde birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların birçoğu FATİH projesi kapsamında verilen tablet, etkileşimli tahta gibi eğitim bileşenlerinin kullanımına ilişkin çalışmalardır. FATİH projesi kapsamında pilot uygulama yapılan okullarda öğrenme çıktılarını, öğretmen ve öğrencilerin tutum ve davranışlarını ölçen birçok çalışma bulunmaktadır. İslamoğlu, Ursavaş ve Resioğlu (2015) tarafından yapılan çalışmada ise, 2011-2015 yılları arasında FATİH Projesi ile ilgili olarak yapılan tüm akademik çalışmaların içerik analizi yapılmıştır. 2011-2014 yılları arasında yapılan uluslararası ve ulusal FATİH projesi ile ilgili 120 makale, bildiri, lisansüstü tez ve rapor çalışması olduğu belirtilmektedir. Araştırmaların çoğunluğu BÖTE'de görev yapan akademisyenler tarafından gerçekleştirilen çalışmaların daha çok nicel yöntemlerle paydaş tutumlarının ele alındığı ve değerlendirme türünde çalışmalar olduğu belirtilmiştir.

Eğitimde Fatih Projesi

Eğitimde FATİH Projesi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul ve kurumların bölgesel farklılıklarını gidermek ve bilişim teknolojilerinden yararlanmasını sağlamak amacıyla geliştirilen önemli bir eğitim ve teknoloji projesidir. Başlatılan proje beş temel bileşenden oluşmaktadır. Bu temel bileşenler; "Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması", "Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi", "Öğretim Programlarında Etkin Bilişim Teknolojileri Kullanımı", "Öğretmenlerin Hizmetçi Eğitimi", "Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı"dır. Temel bileşenler Şekil-3'de görülmektedir. FATİH projesinin bileşenlerine bakıldığında bilgi ve iletişim teknolojilerinin öğrenme-öğretme sürecine entegrasyonunu sağlamaya yönelik bir proje olduğu görülmektedir[6].

Şekil 3: FATİH Projesi Bileşenleri

Proje; MEB tarafından yürütülmekte olup, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı tarafından desteklenen bir projedir. Proje kapsamında, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak, okullardaki teknolojiyi iyileştirerek bilişim teknolojilerinin derslerde etkin olarak kullanılmasını sağlamak ve nihayetinde öğretimin niteliğini artırmak ana unsurlar olarak görülmektedir. Tüm okullara etkileşimli tahta verilmesi, internet ağ altyapısının sağlanması ile aynı zamanda her öğretmene ve öğrenciye tablet bilgisayar verilmesi hedeflenmektedir. FATİH Projesi; öğrenci, öğretmen, idareci, öğrenci velisi, malzeme ve hizmet sağlayıcıları olmak üzere farklı paydaşları olan kapsamlı ve maliyetli bir eğitim projesi olarak göze çarpmaktadır.

Fatih Projesi Tarihsel Süreci

FATİH Projesi 22 Kasım 2010 tarihinde MEB ile Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı arasında yapılan protokol ile başlamıştır. 2011 Yılı MEB Faaliyet Raporu'nda projenin bitiş tarihi 2015 yılı, projenin hedef kitlesi öğretmenler ve öğrenciler olarak belirtilmiştir. Projenin amacı, sınıfların tamamına bilişim teknolojileri donanımı sağlanarak, eğitimde fırsat eşitliği sağlanması ve öğretimin niteliği artırılması olarak ifade edilmektedir. Projesinin başlangıcından itibaren geçen bir yıl süre içerisinde; öğrenci, öğretmen ve yöneticilere internet üzerinden sınıflarda Bilişim Teknolojileri(BT) araçlarının etkililiği üzerine anket uygulamaları, proje tanıtım faaliyetleri, projenin bileşenleriyle ilgili olarak üniversiteler ve firmalarla görüşmeler, milli eğitim müdürlüklerinin ve okulların proje hakkında bilgilendirmesi çalışmaları yapılmıştır.

2011 yılında projenin uygulanmasına dair planlama faaliyetleri icra edildiği görülmektedir. Uygulamaya dönük yapılması planlanan somut hedef ve çalışmalar MEB 2011 Yılı Faaliyet Raporunda aşağıdaki şekilde belirtilmektedir:

- Öğrencilerin ve öğretmenlerin bilişim teknolojisi araçlarını daha etkin kullanabilmesi,
- Sınıflarda yeni öğretim programlarının öngördüğü şekilde uygun ortamların oluşturulması,
- 2013 yılı sonuna kadar ilköğretim ve ortaöğretim okullarındaki sınıfların tamamının bilişim teknolojileri destekli sınıflara dönüştürülmesi,
- Okullara birer çok amaçlı doküman kamera ve yazıcı kurulması,
- Her sınıfa 10 MB geniş bant internet erişimi sağlanması,
- Müfredatta yer alan bütün ders içeriğinin çoklu ortam prensiplerine uygun olarak çevrimiçi/çevrimdışı çalışabilecek şekilde elektronik ortama aktarılması,
- Öğretim programlarının donanım altyapısının ve eğitsel e-içeriğin etkin kullanımını içerecek hâle getirilmesi.

Ayrıca MEB 2011 Yılı Faaliyet Raporu'nda; mobil iletişim araçlarının eğitimde kullanımını artırarak kalıcı öğrenmeyi desteklemek ve öğretim ortamlarını zenginleştirmek için başlatılan Mobil Öğrenme Projesi'nin, FATİH Projesi içinde konumlandırılması belirtilmektedir.

2012 yılı FATİH projesi kapsamında pilot uygulamaların başlatıldığı bir yıl olmuştur. MEB 2012 Yılı Faaliyet Raporu'nda, başlatılan pilot uygulamalara ilişkin alınan ilk sonuçlar değerlendirilmiş, FATİH Projesi'nin hedeflediği beş temel bileşen daha somut olarak detaylandırılmış ve her bileşenin hangi birim tarafından yürütüleceği netleştirilmiştir. "Donanım ve Yazılım Altyapı Bileşeni", "e- İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi", "Derslerde BT Kullanımı için Öğretmenlere Hizmetiçi Eğitim" ve "Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir BT ve İnternet Kullanımının Sağlanması" MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü (YEĞİTEK) sorumluluğunda olması kararlaştırılmıştır. "Öğretim Programlarında Etkin BT Kullanımı" ise Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının sorumluluğuna verilmiştir. MEB 2012 Yılı Faaliyet Raporu'nda en önemli bileşen olarak değerlendirilebilecek "Donanım ve Yazılım Altyapı Bileşeni"ne yönelik yapılan çalışmalar detaylı olarak ifade edilmektedir. Bahse konu bileşenin tamamlanması amacıyla gerekli olan yazılım ve alt yapı gereksinimlerinin projelendirildikleri görülmektedir. Bu kapsamda;

- Bilgi Toplama Modülü
- Coğrafi Karar Destek Projesi
- Kimlik Yönetim Projesi
- e-Posta Lisans ve Hizmet Alımı
- Çağrı Merkezi Projesi
- Etkileşimli Tahta Projesi gibi yazılım ve alt yapı ihtiyaçları için firmalarla görüşüldüğü, şartname ve sözleşme hazırlıklarına başlandığı ifade edilmektedir.

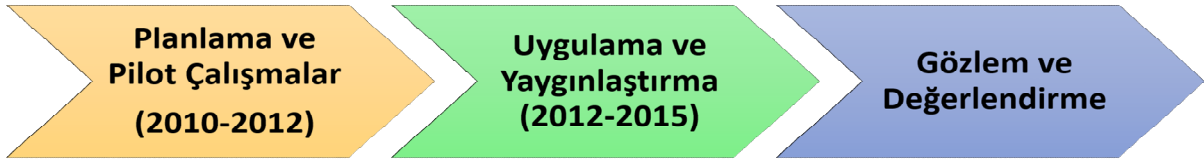
2012 yılı içerisinde pilot uygulamalara başlanmasıyla birlikte öğretmenlerin proje kapsamında kurulan donanımların kullanımını ve öğretim süreçlerinde e-materyal kullanımı konularında kazanımlar sağlamak amacıyla “Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi” sürecine başlanmıştır. 2011-2012 yıllarında proje kapsamında yapılan eğitimci eğitimleri sonucunda 1.200 eğitimci yetiştirilmiştir. 2012 yılı sonuna kadar 70.379 öğretmen “Eğitimde Teknoloji Kullanımı Kursu” eğitimlerine katılmıştır. Yine etkileşimli tahta kullanımı uygulamaları için 72.592 öğretmen FATİH Eğitimcileri tarafından “Etkileşimli Tahta Kullanımı” seminerlerine alınmıştır. Ayrıca, eğitim denetmenleri ve yöneticilere “Teknoloji ve Liderlik Forumu” kursları düzenlenmiştir.

Pilot uygulama kapsamında en önemli süreçlerden birisi de proje kapsamında öğretmen ve öğrencilere dağıtılan tablet bilgisayar olmuştur. 2012 yılında 17 ildeki 53 okulda tablet bilgisayarlar öğretmen ve öğrenciler arasında dağıtılmıştır. Tablet bilgisayar ile öğretmen ve öğrencilerin teknoloji okuryazarlık düzeyini artırarak, öğrenme ve öğretme süreçlerine olumlu katkı sağlaması hedeflenmiştir. Ancak pilot uygulama kapsamında tablet kullanımına başlanan okullarda tablet uygulamasının hedefleri karşılayıp karşılamadığına ilişkin yapılan araştırmalarda tablet bilgisayar kullanımının çok düşük düzeyde kaldığı belirtilmektedir[7]. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, öğretmen ve öğrencilerin tablet bilgisayarlara yönelik proje başlangıcında beklentilerinin çok yüksek olmasına rağmen zamanla ilgilerinin ve bu beklentilerinin çok azaldığı sonucu ortaya çıkmıştır. Tablet bilgisayarlardan sağlanacak faydanın en üst düzeye çıkarılabilmesi için;

- Tablet bilgisayarda şarj sorunu, ısınma, yazı yazma özelliklerinin iyileştirilmesi vb. teknik ve fiziksel özelliklerin iyileştirilmesi,
- Çeşitli güvenlik kaygılarından dolayı erişim kısıtlamalarının değerlendirilmesi,
- Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerindeki e-çeriklerin çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi,
- Öğretmenlerin pedagojik ve teknik yönden desteklenmeleri gerektiği önerilmektedir.

FATİH projesinde 2010 ve 2012 yılları arasındaki süreç projenin alt yapısının oluşturulması, pilot uygulamaların ve değerlendirmelerin yapılması açısından önemli bir süreçtir. 2012 yılından 2015 yılına kadar arasında geçen üç yıllık süreç ise projenin uygulama süreci olarak ifade edilebilir. 2013 yılında yayınlanan MEB Faaliyet Raporu, projenin her geçen gün olgunlaşmaya, bir önceki raporlarda belirtilen yazılım ve donanım alt yapısına yönelik çalışmaların tamamlanmaya başladığını göstermektedir. Raporunda, 2013 yılı itibarıyla tablet bilgisayar, etkileşimli tahta, doküman kamera, çok fonksiyonlu yazıcı gibi donanımların dağıtımlarının yapıldığını, yaygınlaşmanın sağlanmasına yönelik ihale ve sözleşme hazırlıklarının devam ettiği belirtilmektedir. Tablet bilgisayar dağıtımı kapsamında 81 il, 243 okulda toplam 62.800 tablet bilgisayar öğretmen ve öğrenciye ulaştırılmıştır. Ayrıca raporda 675.000 adet tablet bilgisayar setinin ihale süreci ve alımına yönelik işlemlerin tamamlandığı ve 2014 yılı içinde dağıtılması planlandığı belirtilmiştir.

2014 yılından FATİH projesi kapsamında planlanan uygulama faaliyetlerine devam edilmiştir. 2014 Yılı MEB Faaliyet Raporu’nda lise düzeyindeki okullarda 114.921 dersliğin tamamına etkileşimli tahta yerleştirildiği ve 20.269 okulda çok fonksiyonlu yazıcının kurulumunun tamamlandığı belirtilmektedir. 2014 yılı itibarıyla 737.800 adet tablet bilgisayar dağıtılmıştır. 2014 yılı raporunda göze çarpan önemli gelişmelerden birisi EBA üzerinde e-çeriklerin artmasıdır. EBA, öğretmen ve öğrencilerin içerik üretmesini ve paylaşmasını sağlayan bir eğitim platformudur. Öğrencilerin güvenli içeriklere ulaşmasını sağlamak amacıyla geliştirilen ve 2014 yılı itibarıyla kayıtlı kullanıcı sayısı yaklaşık 2 milyona ulaşan EBA’da; 7.761 video, 55.116 eğitsel görsel, 1.674 e-Kitap ve 1.396 eDergi, 4.386 sesli içerik, 1.600 doküman yayınlanmış, 84 e-çerik portali hizmete sunulmuştur. Öğrenciler arasında fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla 8. sınıf öğrencilerine yönelik olarak "e-Ders" projesi hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda 7 ve 8. sınıflar için kazanım tabanlı 410 ders videosu hazırlanmış ve EBA’da yayınlanmıştır. Ek olarak tablet bilgisayarların etkin kullanımı için 70 eğitsel uygulama EBA Market içerisinde yayınlanmıştır.

Şekil 4: FATİH Projesi Aşamaları

Yukarıda belirtilen bilgiler ışığında FATİH projesinin 22 Kasım 2010 tarihinde başlatılmasından 2015 yılına kadar geçen yaklaşık 5 yıllık süreçte izlenen süreç Şekil 4'te belirtilmiştir. 2010-2012 yılları arası planlama ve pilot uygulama devresini, 2012-2015 yılları arası ise uygulamanın yaygınlaştırılması aşamalarını içermektedir. Yıllara sâri olarak hazırlanan MEB Faaliyet Raporları incelendiğinde FATİH Projesinin temel hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik yapılan çalışmaların her yıl artan bir düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

YÖNTEM

Bu çalışma, FATİH Projesi ve eğitim içeriğine yer veren çeşitli ulusal ve uluslararası politika belge ve dokümanlarının incelemesi yoluyla toplanan verilerin içerik analizine dayanmaktadır. Doküman analizi yaklaşımı nitel araştırma kapsamında değerlendirilir. Bu yönüyle araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırma kapsamında FATİH projesinde belirtilen eğitim teknolojilerine yönelik plan ve hedeflerin yer alabileceği değerlendirilen 9 farklı politika belgesi, proje, rapor veya plan ve bunların yıllara göre çıkarılan yayınlarının içerikleri analiz edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde, FATİH Projesinde eğitim ve teknoloji kapsamında belirlenen hedefler ile ilgili benzerlik gösteren çeşitli ulusal ve uluslararası politika belgelerinde tespit edilen bulgular tartışmaya açılmıştır. İncelenen dokümanlar Şekil-5'te belirtilmiş olup, dokümanlarda araştırmanın amacına uygun olarak eğitimde teknoloji ile ilgili maddeler belirlenmiştir. Bu kapsamda belirlenen hedeflerin çeşitli politika belgelerinde yer alan hedeflerle örtüşüp örtüşmediğinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Şekil 5: FATİH Projesi Politika Belgeleri

FATİH projesi kapsamında belirtilen beş bileşenin projede başarılması arzulanan temel hedefler olduğu ifade edilebilir. Bu beş temel hedef incelendiğinde hedeflerin iki temel gruba ayrıldığı değerlendirilmektedir. Birinci temel hedef, eğitimde bilişim teknolojilerinin kullanımı, ikinci temel hedef ise öğretmenlerin eğitimidir. Birinci temel hedef kapsamına;

- Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması,
- Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi,
- Öğretim Programlarında Etkin Bilişim Teknolojileri Kullanımı,
- Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı bileşenleri girmektedir.

İkinci temel hedef kapsamına da “Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitimi” bileşeni girmektedir. Hedeflerin gruplandırılmasından da anlaşılacağı üzere FATİH projesinin ana hedefi, eğitimde teknoloji entegrasyonu olarak ifade edilebilir.

Dünyada birçok ülke, eğitime erişimin yaygınlaştırılması, öğrenim çıktılarının iyileştirilmesi ve öğrencilerin modern becerilerle donatılmasında, giderek daha çok bire bir teknoloji programlarına yönelmektedir(ERG Raporları, 2014). Ulusal ve uluslararası birçok politika belgelerinde yapılan incelemelerde bu yönelim net olarak görülmektedir.

Uluslararası Politika Belgeleri

Araştırma kapsamında uluslararası politika belgeleri çerçevesinde Avrupa Birliği Eğitim Politika Belgeleri (Education and Training (ET) 2010, ET 2020), UNESCO tarafından paylaşılan Herkes için Eğitim Raporları(EFA) incelenmiştir.

Avrupa Birliği Eğitim (Et) Politika Belgeleri

Bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişimler AB’ye üye ülkeleri ekonomik, siyasi ve kültürel alanlar dışında eğitim alanında da ortak çalışmalar yapmaya ve ortak politikalar geliştirmeye yöneltmiştir (Sağlam, Özüdoğru ve Çıray, 2011). AB Eğitim Politikalarının tarihsel sürecine bakıldığında ilk olarak Roma Antlaşması(1957) ile ortak bir mesleki eğitim politikasının oluşturulması çalışması başlatıldığı görülmektedir. 1957-2000 yılları arasında;

- AB ülkeleri arasında bilgi ağlarının oluşturulması(1976),
- Bilgi Ağları Programı, Eurydice (1980),
- Brüksel’de yapılan Avrupa Konseyi Toplantısı (1982),
- Mesleki eğitim komisyon yasa tasarısının kabulü (1983),
- Avrupa Birliği Antlaşması - Maastricht Antlaşması (1992),
- Eğitim Yazılımları ve Multimedya Çalışma Grubu (1995),
- Bilgi Toplumunda Öğrenme Hareket Planı (1996),
- Sorbon Deklarasyonu (1998) ve
- Bologna Deklarasyonu(1999) AB Eğitim ve Teknoloji politikaları bağlamında önemli kilometre taşlarıdır.

2000 yılı öncesinde başlatılan eğitim alanındaki ortak çalışmalar AB ülkeleri arasında sağlam bir eğitim alt yapısının oluşturmasını sağlamıştır. 2000 yılında Lizbon’da gerçekleştirilen toplantıda alınan ve Lizbon Stratejisi olarak ifade edilen kararlar, AB eğitim sistemini modern ve rekabetçi bir eğitim anlayışına kavuşturmayı amaçlayan en somut kararlardır. Lizbon stratejisi bilimsel araştırma, eğitim ve mesleki eğitim gibi pek çok alanı kapsamaktadır. Eğitim ve teknoloji bağlamında değerlendirilecek en somut hedef “*Avrupa eğitim sistemini bilgi ve teknoloji toplumunun gereksinimlerini karşılamaya uygun hale getirmek.*” olarak ifade edilebilir. AB’nin Lizbon sonuç bildirgesinde yer alan bilgi teknolojileri politikaları doğrultusunda Türkiye’de de okulların bilgisayar teknolojileri ile donatılması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda, pilot illerde ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına bilgisayar laboratuvarları kurulmuş, öğretmenlere gerekli eğitimler verilmiş, gerekli yazılımlar sağlanmış ve bu çalışmaların öğrencilerin öğrenmesine etkileri üzerine araştırmalar yapılmıştır (Sağlam vd., 2011). Eğitim sistemini bilgi ve teknoloji toplumunun gereksinimleriyle uyumlu hale getirme hedefi FATİH projesi kapsamında belirttiğimiz birinci temelin içerisinde bulunan dört temel bileşenle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Lizbon süreci; Stockholm Zirvesi (2001), Barselona AB Konseyi(2002) ve Kopenhag Deklarasyonu(2002) ile

güçlendirilmiştir. Bu süreçte alınan kararlar AB Konseyi tarafından onaylanıp AB Resmi Gazetesi'nde yayınlanarak hukuki bir metin haline getirilmiştir. 2010 yılında ulaşılması gereken hedefleri içerdiği için "Eğitim ve Öğretim(Education & Training (ET)) 2010" ismiyle anılan bu program Lizbon Stratejisinin eğitim alanındaki hedef ve politikalarının temel çerçevesini oluşturmaktadır. ET 2010'da eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesinin artırılması temel hedeflerden birisidir. Bu kapsamda;

- Bir bilgi toplumu için gerekli becerilerin geliştirmesi,
- Herkes için BİT erişimini sağlamak ve
- Bilimsel ve teknik çalışmaların artırılması alt hedefler olarak belirlenmiştir.

FATİH Projesinin ana unsurlarından birisi öğretimin niteliğini artırmaktır. ET 2010 raporunda eğitim ve teknoloji bağlamında belirtilen hedeflerinin projenin birinci temel hedefleriyle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

2004-2006 yılları arasında uygulanan e-Öğrenim Programı da eğitim ve teknoloji bağlamında önemli bir süreçtir. e-Öğrenim programı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin kullanımı yoluyla Avrupa eğitim ve öğretim sistemlerinin kalite ve ulaşılabilirliğin artırılmasını amaçlamaktadır. Bu programda ulaşılması beklenen temel hedef *Bilgi ve İletişim teknolojilerinin etkin kullanarak hayat boyu öğrenmeyi sağlayan e-öğrenme kullanımını geliştirmek* olarak ifade edilmiştir. Bu hedef FATİH projesinin "Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi" alt hedef bileşeniyle doğrudan ilişkilidir. FATİH projesi kapsamında geliştirilen EBA, eğitici e-İçerikler sunarak e-öğrenme kullanımını geliştirmeyi amaçlayan önemli bir sosyal eğitim platformudur.

2007-2013 yılları arasında Avrupa eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek amacıyla başlatılan "Hayatboyu Öğrenme Programı" önemli bir projedir. Programın temel hedefi kapsamında "*Yenilikçi BİT-tabanlı içerik, hizmetler, pedagoji ve uygulamaların geliştirilmesidir*". Bu hedef FATİH projesi kapsamında belirtilen birinci temel hedef kapsamında değerlendirilebilir.

ET 2020, odak noktası büyüme ve istihdam olan Lizbon Stratejisi'nin (2010-2020) devamı niteliğinde olup, 2008 yılında baş gösteren ekonomik ve mali krizden Avrupa Birliği'nin daha güçlü bir birlik olarak çıkması için akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme önceliklerine dayanmakta, bu önceliklerin istihdam, verimlilik ve sosyal uyumu beraberinde getireceğini öngörmektedir. ET 2020 Raporu, Lizbon Stratejisinin devamı niteliğindedir. Kaliteli eğitim ve nitelikli insan raporun odak noktasıdır.

AB'ye uyum sürecinde Türk Eğitim Sistemi'nde de birtakım iyileştirme ve geliştirme çalışmaları yapılmaktadır. Eğitim kalitesinin istenilen düzeye ulaştırabilmesi için Türk Eğitim Sistemi'nde AB'nin eğitim politikaları takip edilmektedir (Sağlam vd., 2011).

Herkes İçin Eğitim (EFA) Raporları

Herkes İçin Eğitim UNESCO'nun eğitim alanında geliştirdiği çok önemli programlardan birisidir. Program 1990 yılında düzenlenen Herkes İçin Eğitim Konferansı'nda (Conference on Education for All in 1990) başlatılmıştır. HİE çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin temel eğitimden yararlanmasını hedefleyen küresel bir programdır. Programın temel ilgi alanları; temel eğitim, yetişkin okur-yazarlığı, cinsiyet eşitsizliği ve eğitimde kalite sorunu vb. konulardır (UNESCO, 2015). HİE kapsamında yayınlanan raporlar incelendiğinde eğitimde teknoloji entegrasyonu kapsamında EFA 2000 Eylem Stratejileri kapsamında "Bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılması" vurgulanmaktadır.

UNESCO'nun bilişim teknolojilerinin geniş ölçekte eğitime dâhil edilmesine ilişkin 2004 yılında yayınlanan kılavuzu, eğitimde bilgi teknolojileri kullanımına ilişkin eylem planlarının uygulanmasında bakanlıklar arası işbirliğinin önemine dikkat çekmektedir(Eğitim Reformu Girişimi, 2015). Kılavuzda, öğretmenlerin bir öğrenme ve öğretme aracı olarak bilgi teknolojilerinin tam olarak nasıl kullanılacağını bilmesi gerektiği ifade edilmektedir. EFA Raporlarında eğitim ve teknoloji bağlamında belirtilen genel hususların, FATİH Projesi kapsamındaki hedeflerle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

Ulusal Politika Belgeleri

Araştırma kapsamında ulusal politika belgeleri çerçevesinde 7., 8., 9. ve 10. Kalkınma Planları, MEB Stratejik Planı, Vizyon 2023, Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi, Yaşam Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, Temel Eğitim Projesi,

e-Dönüşüm Türkiye Projesi incelenmiştir.

Kalkınma planları, değişen ekonomik ve sosyal koşullar çerçevesinde sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasına ve toplumsal refahın artırılmasına yönelik strateji, plan ve programların hazırlanmasını amaçlamaktadır. 1963 yılında Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planının hazırlanmasından günümüze kadar 10 kalkınma planı hazırlanmıştır. Bu kalkınma planları incelendiğinde eğitimde teknoloji kullanılmasına ilişkin ilk somut planlamalar 1996-2000 dönemini kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında belirtilmektedir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitim ve teknoloji bağlamındaki hedefler;

- Eğitimin her kademesinde teknoloji destekli eğitim yapılması,
- Kademeli olarak bilgisayar destekli eğitim geliştirilerek yaygınlaştırılması,
- Uzaktan öğretime önem verilmesi şeklinde belirtilmiştir.

2001-2005 dönemini kapsayan Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında eğitimle ilgili amaçlar, ilkeler ve politikaların teknoloji bağlamındaki hedefleri şu şekildedir.

- Eğitimin her kademesinde teknolojinin sağladığı imkânlardan özellikle bilgisayar teknolojisinden azami ölçüde yararlanılması,
- Bilgisayarlı eğitime geçilmesi, her okula internet erişiminin sağlanması ve müfredat programlarının yazılım programları olarak üretilmesinin sağlanması,
- Uzaktan eğitim ve ileri teknolojileri kullanan yeni eğitim yöntemlerinin uygulamaya konulması.

2007-2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planında “Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi” ayrı bir başlık olarak açılmıştır. Planda teknolojik gelişimin sağlanması temel amaç olarak ifade edilmektedir. Eğitim teknolojisi bağlamındaki hedefler şu şekildedir.

- Bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın bilgi çağı insanı yetiştirilmesi,
- Okulların bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı, eğitim yazılımları öncelikli olmak üzere güçlendirilmesi,
- Yenilenen yapılandırmacı müfredatın gerektirdiği ortamlar ve donanım sağlanması.

2014-2018 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planında girişimcilik ve yenilikçilik özelliklerine sahip, bilim ve teknoloji kullanımına ve üretimine yatkın, bilgi toplumunun gerektirdiği temel bilgi ve becerilerle donanmış, üretken ve mutlu bireylerin yetişmesi eğitim sisteminin temel amacı olarak belirlenmiştir. Ayrıca;

- Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısı geliştirilmesi, öğrenci ve öğretmenlerin bu teknolojileri kullanma yetkinliklerinin artırılması,
- FATİH Projesinin tamamlanması ve teknolojinin eğitime entegrasyonu konusunda nitel ve nicel göstergelerin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Kalkınma planları kapsamında belirlenen eğitim ve teknoloji odaklı hedefler, FATİH Projesinin temel hedefleri kapsamındaki; “Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması”, “Öğretim Programlarında Etkin Bilişim Teknolojileri Kullanımı” ve “Öğretmenlerin Eğitimi” hedefleriyle örtüşmektedir.

Temel Eğitim Projesi FAZ I kapsamında; Dünya Bankasının desteğiyle 1998’de başlayan projeye göre eğitimin niteliğinin artırılmasında teknoloji destekli eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Bilgi teknolojileri sınıfları kurulması ve tüm öğretmenlerin bilgisayar okur-yazarı olması hedeflenmiştir. *Temel Eğitim Projesi FAZ II* kapsamında; Bilgi teknolojisi sınıflarının sayısının artırılması, Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı eğitim ve öğretim kurumlarındaki bilgi teknolojisi eğitim imkânlarının topluma açılmasına yönelik idari düzenleme ve pilot proje uygulaması yapılması hedeflenmiştir. Temel Eğitim Projesinin FATİH Projesinin “Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması” hedefiyle uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.

MEB Temel Eğitim Programı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Raporu(2004)’nda, belirtilen hedeflerde FATİH projesi hedefleri ile benzerlik göstermektedir. Bu hedefler;

- Okullarda bilişim teknolojisi alt yapısının iyileştirilmesi, yüksek bant genişliğine sahip hızlı internet bağlantısının ve sayısal eğitim içeriğinin sağlanması,
- Eğitim içerikli bilgilerin ve etkinliklerin elektronik ortama aktarılarak eğitim amaçlı kullanıma sunulması,
- Öğrencilerin, öğretmenlerin, idarecilerin ve diğer okul personelinin bilişim teknolojilerini kullanmaları için gerekli olan bilgi ve becerileri öğrenmeleri,

- Sayısal Eşitsizliğin Önlenmesi amacıyla her okula yeterli sayıda bilgisayar ve hızlı internet bağlantısı kurulmasıdır.

Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi(2009)’nde; öğretmenlerin mesleki gelişimlerinin sağlanabilmesi ve kapasitelerinin güçlendirilmesi amacıyla eğitimde internet teknolojilerinden faydalanılarak çevrimiçi toplulukların oluşturulabileceği, öğrenme yol ve yöntemlerinin çeşitlendirilmesinin hayat boyu öğrenmeyi destekleyeceği, bilgi ve iletişim teknolojilerinden de yararlanılarak uzaktan öğretimin etkinleştirilip geliştirilmesinin faydalı olacağı belirtilmektedir. Belirlenen hedefler, “FATİH projesinin Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi” alt hedef bileşeniyle doğrudan ilişkilidir.

MEB 2013 Yılı Faaliyet Raporunda FATİH Projesinin, dokuzuncu kalkınma planı ve 2006-2010 Bilgi Toplumu Stratejisi’nde yer alan BİT’in eğitim sürecinde etkin olarak kullanılması hedefi doğrultusunda oluşturulduğu ifade edilmektedir. Bu husus faaliyet raporunda;

...“Ülkemizin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümler Dokuzuncu Kalkınma Planında ortaya konulmuştur. Dokuzuncu Kalkınma Planının 593. maddesindeki; “Bilgi toplumuna geçiş sürecinde ihtiyaç duyulan insan gücünün yetiştirilebilmesi için yabancı dil öğretimi etkinleştirilecek, bilgi ve iletişim teknolojilerinin derslerde kullanılmasını sağlayacak yöntemler geliştirilecek ve yaygınlaştırılacaktır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından hazırlanan (2006-2010) *Bilgi Toplumu Stratejisi’nde* bilişim teknolojilerinin eğitim sistemimizde kullanımıyla ilgili olarak;

...“Bilgi ve iletişim teknolojileri eğitim sürecinin temel araçlarından biri olacak ve öğrencilerin, öğretmenlerin bu teknolojileri etkin kullanımı sağlanacaktır” hedefi ise; *Bakanlığımızdan, örgün ve yaygın eğitim verilen kurumlarda bilgi ve iletişim teknolojisi altyapısının tamamlanması, öğrencilere bu mekânlarda bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma yetkinliğinin kazandırılması, bilgi ve iletişim teknolojileri destekli öğretim programlarının geliştirilmesinin beklendiğini açıkça göstermektedir.”* şeklinde ifade edilmiştir.

MEB 2013 Yılı Faaliyet Raporunda FATİH Projesi; 21. yüzyıl vatandaşlığı becerileri olarak tarif edilen teknoloji kullanımı, etkili iletişim, analitik düşünme, problem çözüme, birlikte çalışma ve iş birliği gibi becerileri geliştirerek, öğrencileri edilgen olmaktan çıkararak eğitimde fırsat eşitliğini geliştirecek bir proje olarak ifade edilmiştir.

SONUÇ

Yapılan araştırmada FATİH Projesinin ulusal ve evrensel politikalar ışığında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda; Avrupa Birliği Eğitim Politika Belgeleri (Education and Training (ET) 2010, ET 2020), UNESCO tarafından paylaşılan Herkes için Eğitim Raporları, 7., 8., 9. ve 10. Kalkınma Planları, MEB Stratejik Planı, Vizyon 2023, Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesi, Yaşam Boyu Öğrenme Strateji Belgesi, Temel Eğitim Projesi, e-Dönüşüm Türkiye Projesi incelenmiştir. FATİH Projesinde eğitim ve teknoloji kapsamında belirlenen hedefler ile incelenen belgelerde benzerlik gösteren bulgular tartışmaya açılmıştır. FATİH Projesinin ana unsurları eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğini sağlamak, okullardaki teknolojiyi iyileştirerek bilişim teknolojilerinin derslerde etkin olarak kullanılmasını sağlamak ve nihayetinde öğretimin niteliğini artırmaktır. Bu unsurlar çerçevesinde FATİH projesi kapsamında belirtilen 5 temel hedef bileşen üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda;

- FATİH projesi kapsamında belirlenen hedeflerin ulusal ve uluslararası alanda ortaya konan eğitim politikaları ile paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. FATİH projesi ile amaçlanan hedefler, diğer ülke ve toplulukların da üzerinde hassasiyet gösterdiği eğitim kalitesinin artırılmasına yönelik hedeflerdir. İncelenen tüm rapor, belge, plan, belge ve dokümanlarda eğitimde teknoloji kullanımının eğitimde kaliteyi artıracığı görüşü hâkimdir.
- FATİH projesinde belirtilen; “Donanım ve Yazılım Altyapısının Sağlanması”, “Eğitsel e-İçeriğin Sağlanması ve Yönetilmesi”, “Öğretim Programlarında Etkin Bilişim Teknolojileri Kullanımı”, “Bilinçli, Güvenli, Yönetilebilir ve Ölçülebilir Bilişim Teknolojilerinin Kullanımı” hedeflerinin birçok politika belgesinin eğitim ve teknoloji bağlamında belirlenen temel hedefleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Not: Bu çalışma 13- 15 Mayıs 2016 tarihlerinde Antalya’da 10 Ülkenin katılımıyla düzenlenen 7th International Congress on New Trends in Education – ICONTE’de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Ally, M. and Samaka, M. (2013). Open education resources and mobile technology to narrow the learning divide. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*. Vol 14 | No 2.

Bayrakçı, M. (2005). Avrupa Birliği ve Türkiye eğitim politikalarında bilgi ve iletişim teknolojileri ve mevcut uygulamalar. *Milli Eğitim Dergisi*, 167.

Chen, R.S and Liu, F. (2013). Research on the effectiveness of information technology in reducing the Rural–Urban Knowledge Divide. *Computers & Education* 63 (2013) 437–445.

Drent, M., & Meelissen, M. (2008). Which factors obstruct or stimulate teacher educators to use ICT innovatively?. *Computers & Education*, 51(1), 187-199.

FATİH Projesi Eğitimde Dönüşüm İçin Bir Fırsat Olabilir mi? Politika Analizi ve Önerileri (2015). Eğitim Reformu Girişimi. [Çevrim-içi: http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/ERG_FATİH%20Projesi.pdf, Erişim Tarihi: 28.05.2015.]

İslamoğlu, H., Ursavaş, Ö. F., & Resioğlu, İ. (2015). FATİH Projesi Üzerine Yapılan Akademik Çalışmaların İçerik Analizi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1).

Lingarda, B., Sellara, S. & Baroutsisa, A. (2014). Researching the habitus of global policy actors in education. *Cambridge Journal of Education*, 45:1, 25-42.

Pamuk, S., Çakır, R., Ergun, M., Yılmaz, H. B., & Ayas, C. (2013). Öğretmen ve öğrenci bakış açısıyla tablet PC ve etkileşimli tahta kullanımı: FATİH Projesi değerlendirmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1799-1822.

Sağlam, M., Özudoğru, O. F., & Çıray, F. (2011). Avrupa Birliği eğitim politikaları ve Türk Eğitim Sistemi’ne etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1).

Selwyn, N. (2000). Researching computers and education—glimpses of the wider picture. *Computers & Education*, 34(2), 93-101.

Selwyn, N. (2012). ‘Micro’ politics: mapping the origins of schools computing as a field of education policy. *History of Education*, 2013 Vol. 42, No. 5, 638–658.

Şişman, M. (2011). Eğitim bilimine giriş. Pegem Akademi.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. Teftiş Kurulu Başkanlığı. Türk Milli Eğitim Sistemi İçerisinde. Ortaöğretim Kademesi. Kasım 2010 Ankara.

Turan, S. (2005). Öğrenen toplumlara doğru Avrupa Birliği eğitim politikalarında yaşam boyu öğrenme. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 5 (1), 87-98.

UNESCO Türkiye Millî Komisyonu (2015). Herkes için Eğitim. [Çevrim-içi: <http://www.unesco.org.tr/?page=3:68:2:english>, Erişim Tarihi: 29.05.2015.]

Usluel, Y. K., Kalaycı, E., Bilgiç, H. G., & Uslu, N. (2011). Öğrenme öğretme süreçlerine BİT entegrasyonu ve mesleki gelişim: FATİH projesi örneği. In 10th International Educational Technology Conference (IETC), İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Witte, K. and Rogge, N. (2014). Does ICT matter for effectiveness and efficiency in mathematics education? Computers & Education 75 (2014) 173–184.